

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****KEMAL YAVUZ BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası	: 2019/793
Karar Tarihi	: 21/12/2022
Başkan	: Kadir ÖZKAYA
Üyeler	: M. Emin KUZ Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Basri BAĞCI
Raportör	: Duygu KALUKÇU
Başvurucu	: Kemal YAVUZ
Vekili	: Av. Ufuk Hakkı UZAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesine dayanılarak iş akdine son verilmesi üzerine açılan işe iade davasında adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 31/12/2018 tarihinde yapılmıştır.
3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde, yargılama sürecindeki dava dosyalarında ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden elde edilen bilgi ve belgelerde yer aldığı şekliyle olaylar özetle şöyledir:
6. 1983 doğumlu olan başvurucu 11/2/2013 tarihinden itibaren Borsa İstanbul A.Ş. (Şirket) nezdinde çalışmaya başlamış, en son piyasa işletim uzman yardımcısı olarak görev yapmakta iken 18/7/2016 tarihinde başvurucunun iş akdi feshedilmiştir. Şirket, fesih ihbarnamesinde iş akdinin sonlandırılmasına ilişkin olarak başvurucunun hizmetine ihtiyaç duyulmadığı hususunu gerekçe göstermiştir.

7. Başvurucu, feshin geçersizliğinin tespit edilmesi ve işe iadesine karar verilmesi talepleriyle Şirket aleyhine 17/8/2016 tarihinde dava açmış; İstanbul 33. İş Mahkemesine (Mahkeme) sunduğu dava dilekçesinde feshin usule aykırı olduğunu, savunması alınmadan iş akdinin feshedildiğini, feshin somut bir gerekçeye dayanmadığını ileri sürmüştür.

8. Davalı Şirket 8/9/2016 tarihli cevap dilekçesinde; başvurunun Denetim ve Gözetim Kurulu başkanı tarafından verimsiz bulunduğunu, darbe teşebbüsünden sonraki olağanüstü durum da gözetilerek iş ilişkisinin sonlandırıldığını belirtmiştir. Şirket ayrıca 3/11/2016 tarihli ek beyan dilekçesinde darbe teşebbüsünün hemen akabinde personele yönelik inceleme başlatıldığını, bu kapsamda yapılan incelemede resmî makamlardan gelen şifahi bilgilerin, kurum içi ve dışı edinilen istihbari bilgiler ile sosyal çevre bilgisinin, personelin işe alındığı tarihteki referansların ve zaman içinde oluşan kanaat gibi unsurların gözönünde bulundurulduğunu belirtmiş; darbe teşebbüsünün akabindeki ilk iş günü başvurunun da aralarında olduğu 51 kişinin Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile iltisaklı olduğu kanaatine varılması ve güven ilişkisinin sona ermesi gerekçesiyle iş ilişkisinin sona erdirildiğini ifade etmiştir.

9. Mahkeme, dosyanın bilirkişi incelemesine gönderilmesine karar vermiştir. Bu kapsamda hazırlanan 23/1/2017 tarihli raporda, davalı Şirketin fesih bildiriminde FETÖ/PDY bağlantısından bahsetmediği, işletmesel gerekçelerle iş akdinin feshedildiğini belirttiği, ayrıca fesih işlemini olağanüstü hâl ilanından önce gerçekleştirdiği, bu kapsamda incelemenin genel hükümlere göre yapılması gerektiği ifade edilmiştir. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu hükümlerine göre fesih işleminin usulüne uygun yapılmadığının belirtildiği raporda esasa ilişkin olarak ise söz konusu fesih gerekçesine göre başvurucuya olan ihtiyacın ortadan kalktığı ve istihdam fazlalığı olduğu sonucunun çıkarılamayacağı, bu nedenle feshin son çare olması ilkesine aykırı davranıldığı sonucuna varılmıştır.

10. İşveren Şirket, 14/2/2017 tarihli dilekçeyle bilirkişi raporuna itiraz etmiştir. Şirket; itiraz dilekçesinde, darbe teşebbüsün yaşandığı gece ekonomi ve finans kurumlarından sadece Borsa İstanbul A.Ş.nin -kritik önemi nedeniyle- darbeler tarafından işgal edildiğini, bu kapsamda bir kısım personelin iş akdine son verildiğini, bu hususun basına yansımak suretiyle kamuoyunun da bilgisine sunulduğunu belirtmiştir. Şirket, iş akdinin darbe teşebbüsünün hemen akabindeki ilk iş günü ve şüphe feshi kapsamında sona erdirildiğini, fesih bildiriminde yer alan ifadelerden kastedilenin başvurunun FETÖ/PDY ile iltisaklı olması nedeniyle hizmetine ihtiyaç duyulmadığı şeklinde anlaşılması gerektiğini ifade etmiştir.

11. İşveren Şirket, dava dosyasına başvurunun sicil dosyasında yer alan tüm bilgi ve belgeleri göndermiştir. Bu kapsamda başvurunun mezun olduğu üniversitelere ilişkin diplomaları ve iş başvuru formunu da ibraz etmiştir. Başvurucu, formda eğitim bilgilerine ilişkin olarak lise öğrenimini Özel Sakarya Işık Lisesinde 25/6/2004 tarihinde tamamladığını belirtmiştir.

12. Mahkeme 27/4/2017 tarihli kararında davanın reddine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Dosya kapsamından, davacının iş akdinin, milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen FETÖ/PDY terör örgütü ile iltisaklı olduğu davalı işverenlikçe değerlendirilmek suretiyle feshedildiğini anlaşılmalıdır. İşverenin işçisine karşı duyduğu

süphenin aralarındaki güven ilişkisinin zedelenmesine yol açtığı, iş ilişkisinin sürdürülmesinin davalı işveren açısından önemli ve makul ölçüler içinde beklemeyeceği, bu nedenle davalı işveren açısından önemli ve makul ölçüler içinde beklenmeyeceği, bu nedenle davalı işveren feshinin geçerli nedene dayandığı, yine 673 Sayılı KHK'nın 7. Maddesindeki 'Devletin veya kamu tüzel kişilerinin doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak katıldığı teşebbüs, ortaklık ve iştirakler ile kamunun hissesi bulunan diğer tüzel kişiler bünyesinde çalışmakta iken, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti ve iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilmek suretiyle iş sözleşmesi feshedilen işçiler, bir daha bu teşebbüs ve ortaklıklar ile kamunun hissesi bulunan diğer tüzel kişiler bünyesinde veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilemez. Doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler.' şeklindeki düzenleme de dikkate alındığında davacının işe iadesinin mümkün olmadığı kanaatine varıldığından davanın reddine karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki hüküm tesis olunmuştur."

13. Başvurucu, gerekçeli karara karşı 22/6/2017 tarihli dilekçesi ile istinaf talebinde bulunmuştur. İstinaf dilekçesinde, eğitim hayatından bahsetmiş; ilkokulu bitirdikten sonra babasının yönlendirmesi ile hafızlık eğitimi için kamuoyunda İsmailağa Cemaati diye bilinen yapıya bağlı Hüda Medreselerine gittiğini, sonrasında Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Adapazarı Aziziye Kur'an Kursuna kaydolarak hafızlık eğitimine devam ettiğini, ortaokulu dışarıdan okuduğunu, 2001 yılında Adapazarı Ali Dilmen Lisesinde yeniden örgün eğitime başladığını, akabinde öğretmenlerinin tavsiyesi ile lise son sınıfı FETÖ/PDY ile iltisaklı olan Sakarya Işık Lisesinde tamamladığını, FETÖ/PDY ile ilgisinin de lisede aldığı bu diplomadan ibaret olduğunu belirtmiştir. 2004 yılında Boğaziçi Üniversitesi Uluslararası Ticaret Bölümünü kazandığını ifade eden başvurucu; FETÖ/PDY'ye ait yurt ve evlerde kalmadığını, bu örgütle irtibat ve iltisaklı olduğu herhangi bir durumun söz konusu olmadığını ifade etmiştir. Başvurucu ayrıca feshin usul ve yasaya aykırı olduğunu, Mahkeme tarafından yapılan değerlendirmenin hatalı olduğunu ileri sürmüştür.

14. Davalı Şirket 17/7/2017 tarihli cevap dilekçesi ile dava dilekçesinde ileri sürdüğü hususları tekrar ederek istinaf talebinin reddi gerektiğini savunmuştur. Şirket aynı zamanda 5/8/2017 tarihli yazı ile iş akdi feshedilen işçiler yönünden İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) nezdinde ihbarda bulunmuştur. Bu kapsamda başvurucu hakkında soruşturma başlatılmıştır.

15. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 32. Hukuk Dairesi 13/12/2017 tarihinde mahkeme kararının ortadan kaldırılmasına, davanın kabulü ile başvurusunun işe iadesine hükmetmiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Somut olayda, davacının iş akdinin kadem ve ihbar tazminatı da ödenmek suretiyle geçerli nedenle feshedildiği anlaşılmaktadır. Fesih bildiriminde feshin gerekçesi, "hizmetlerine ihtiyaç duyulmaması" olarak belirtilmiş olup söz konusu gerekçenin 19. maddede belirtilen düzenlemeye uygun olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Her ne kadar, yargılama sırasında sunulan cevap dilekçesi içeriğinde; iş akdinin davacının FETÖ/PDY bağlantısı nedeniyle feshedildiği iddia edilmiş ise de, işveren tarafından fesih bildiriminde ileri sürülmeden bir sebebin sonradan yargılama aşamasında ileri sürülmesine hukuken olanak yoktur. Fesih bildiriminde, iş akdinin FETÖ/PDY bağlantısı nedeniyle feshedildiği konusunda bir açıklama mevcut olmadığı gibi feshin gerçekleştiği 18/07/2016 tarihinde henüz olağanüstü hal ilan edilmemiş ve herhangi bir kararname de yayınlanmamıştır. Bu koşullar altında, geçerli bir fesihten söz edilemeyeceğinden; feshin geçersizliğinin tespit edilerek davacının işe iadesine karar vermek gerekir. İlk derece mahkemesi tarafından, 673 sayılı KHK'nın 7. maddesi hükümlerine göre davanın reddine

karar verilmesi isabetsiz olup, davacı işçi vekilinin bu konuda ileri sürmüş olduğu istinaf sebepleri ise yerindedir."

16. Öte yandan Başsavcılık, yürüttüğü soruşturma neticesinde 5/6/2018 tarihli kararla kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar vermiştir. Başsavcılık, kararında başvurucuya yönelik soyut ihbar dışında başkaca delil elde edilemediğini belirtmiştir.

17. İşveren Şirket, Bölge Adliye Mahkemesi kararına karşı temyiz talebinde bulunmuştur. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, yaptığı inceleme neticesinde 22/10/2018 tarihli karar ile gerekçeli kararın bozularak ortadan kaldırılmasına ve davanın kesin olmak üzere reddine hükmetmiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Dosya içeriğine göre; davacının iş sözleşmesi 19.07.2016 tarihinde 'hizmetlerine ihtiyaç duyulmaması' gerekçesiyle feshedilmiştir. Ancak davalı vekili cevap dilekçesindeki açıklamalarında; FETÖ/PDY terör örgütünün darbe teşebbüsünden sonraki olağanüstü durumlar birlikte değerlendirilerek fesih yoluna gidildiğini belirtmiş olup, temyiz aşamasında Dairemiz'in 30.05.2018 tarih, 2018/1993 Esas- 2018/12173 Karar sayılı ilamı sonrası gelen davalı işveren mützekkere cevabında; davacının FETÖ/PDY iltisakı kanaatine ilişkin 'eğitim kaydı' olduğunun tespit edildiği belirtilmiştir.

Her ne kadar davacı hakkında ceza soruşturması neticesinde 'kovuşturmaya yer olmadığına' karar verilmiş ise de; davalı savunmasına göre davacının FETÖ/PDY ile ilgi, iltisak ya da irtibatı bulunduğu konusunda davalı işveren açısından şüphe feshini gerektirir yeterli delil olduğu, terör örgütü ile irtibat veya iltisakı bulunduğu dair şüphe bulunan bir işçiyi çalıştırmaya devam etmenin, davalı işverenden beklenemeyeceği ve şüphe feshinin şartlarının oluşup, feshin geçerli nedene dayandığı anlaşıldığından, davanın reddi yerine kabulü hatalıdır."

18. Nihai karar 4/12/2018 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir.

19. Başvurucu 31/12/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

20. İlgili mevzuat için bkz. *Berrin Baran Eker* [GK], B. No: 2018/23568, 2/7/2020, §§ 20-25.

B. Yargıtay Kararları

21. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 22/10/2007 tarihli ve E.2007/16878, K.2007/30923 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Davalı işveren, davacının geçmişten gelen sabıkası ve özellikle yasadışı örgütle bağlantısı nedeni ile güvenlik önlemi olarak iş sözleşmesini feshetmiştir. Bu fesih Alman Hukukunda ve Alman Federal Mahkemelerinde şüphe feshi olarak adlandırılmaktadır. Böyle bir fesihle, işverenin işçisine karşı duyduğu şüphe, aralarındaki güven ilişkisinin zedelenmesine yol açmaktadır. İşverenden katlanılması beklenemeyecek bir şüpheden dolayı, işçinin iş ilişkisinin devamı için gerekli olan uygunluğu ortadan kalktığından, güven ilişkisinin sarsılmasına yol açan şüphe, işçinin kişiliğinde bulunan bir sebeptir. Ciddi,

önemli ve somut olayların haklı kaldığı şüphe, güven potansiyeline sahip olmaksızın ifa edilemeyecek iş için işçinin uygunluğunu ortadan kaldırdığından, şüphe feshi, işçinin yeterliliğine ilişkin fesih türü olarak gündeme gelecektir. Davacının geçmişte yasadışı örgüt üyesi olması, davacının görev yaptığı bölgede terör olaylarının artması ve demiryolu ulaşımının da hedefte bulunması, davalı işveren açısından iş ilişkisinin devamı için gerekli olan güvenin sarsıldığı, elverişli objektif olay ve vakalara dayanan güçlü bir şüphenin bulunduğu anlamına gelmektedir. Davacının iş sözleşmesinin feshinin geçerli nedenle yapıldığı kabul edilmelidir. Davanın reddi yerine yazılı şekilde kabulü hatalıdır."

22. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15/11/2018 tarihli ve E.2015/22-2715, K.2018/1720 sayılı kararı şöyledir:

"... Şüphe feshinin söz konusu olabilmesi için iş ilişkisinin devamı için gerekli olan güveni yıkınaya elverişli, objektif olay ve vakalara dayanan güçlü bir şüphe mevcut olması ve ayrıca olayın aydınlatılması için işverenin kendisinden beklenebilecek bütün çabaları göstermesine karşın eylemin gerçekleştiğinin kanıtlanamaması gerektiğinden, somut uyumsuzlukta davacının sabit olan, doğruluk ve bağlılığa uymayan nitelikteki eyleminin şüphe feshi teşkil etmediği de açıktır..."

23. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 26/11/2018 tarihli ve E.2018/11097, K.2018/25472 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Taraf iradesine öncelik verilmesi sadece davanın açılmasında değil, yargılama sırasında taraflara ait bir çok usul işleminde de kendisini gösterir...Yani, yargılamada esas olan, dava malzemelerinin taraflarca toplanması ve mahkemeye sunulması olarak tanımlayabileceğimiz 'taraflarca hazırlama (getirilme) ilkesi' dir. Bu ilkenin geçerli olduğu davalarda, dava malzemelerinin mahkemeye tam olarak getirilmemesinin sorumluluğunu taraflar üstlenmiş olup; hakim, kural olarak tarafların ileri sürmediği vakaları ve belirli bir delili kendiliğinden araştırmaz ve taraflara hatırlatamaz. Diğer yandan, kamu düzenini ilgilendiren davalarda, irade serbestisinin ve taraf iradesine tamnan üstünlüğün bir sonucu olan 'taraflarca hazırlama ilkesi' yerine, kendiliğinden (resen) araştırma ilkesinin uygulanması esastır. Kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı davalarda; hâkim, davanın ispatı için gereken bütün delillere kendiliğinden başvurur; taraflar da yargılama bitinceye kadar delil gösterebilirler. Bu davalarda bir bakıma, dava ile ilgili olguların hazırlanmasında, tarafların yanında, hakimin de görevli olması söz konusudur.

Bu açıklamalar karşısında kamu ya da özel hukuk tüzel kişiliği de olsa işçinin terör örgütleri ile irtibatının bulunması halinde bu durumun hem kamu güvenliğini hem de özel güvenliği tehdit edeceği açıktır. Bu nedenle davalı tarafın cevap dilekçesi ile davacının iş akdinin .../... bağlantısı bulunduğu dair kuvvetli şüphe duyulması sebebi ile feshedildiğini belirttiği görülmekle; eldeki davada taraflarca hazırlama ilkesi yerine istisnai nitelikteki kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulanması gerekmektedir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Anayasa Mahkemesinin 21/12/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

25. Başvurucu; işe iade talebiyle başlatılan yargılama neticesinde varılan sonucun hakkaniyete aykırı olduğunu, iş akdinin kanunlarda öngörülen usule riayet edilmeksizin

feshedildiğini, ne işveren ne de mahkemeler tarafından örgüt ile iltisaklı olduğunu gösterir somut bir delilin ortaya konulmadığını, iddia ve itirazlarının incelenmediğini, yeterli araştırmanın yapılmadığını belirtmiştir. İşverenin kötü niyetle ve yargılama devam ederken suç duyurusunda bulunduğunu ifade eden başvuru; bu kapsamda yapılan soruşturmanın da neticesiz kaldığını, dolayısıyla haksız fеше dayanak oluşturma çabalarının sonuç vermediğini belirterek adil yargılanma hakkının, gerekçeli karar hakkının ve hukuk güvenliği ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Bakanlık görüşünde; Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak gerekçeli karar hakkının tarafların tüm iddia ve itirazlarının karşılanması anlamına gelmediği, hukuk kurallarını ve somut olayı yorumlama yetkisinin derece mahkemelerine ait olduğu, başvurunun şikâyetlerine ilişkin inceleme yapılırken bu hususların da gözönünde bulundurulması gerektiği belirtilmiştir.

27. Başvuru; Bakanlığın görüşüne karşı beyanında davanın reddi kararının yerleşik içtihadı, ilgili mevzuata ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırı olduğunu, bugün dahi hakkında yapılan güvenlik soruşturmalarında temiz çıktığını, FETÖ/PDY şüphesi gerekçe gösterilerek, hiçbir somut bilgi/belge ortaya konulmadan iş akdinin feshedilmesinin adil yargılanma hakkı, gerekçeli karar hakkı, çalışma hakkı ile suç ve cezada kanunilik ilkesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

28. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

29. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirilmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Somut olayda başvurunun temel iddiası; iş akdinin somut bir gerekçe gösterilmeksizin asılsız iddialarla feshedildiği, derece mahkemelerince de yeterli inceleme ve araştırma yapılmadan, iddia ve itirazları karşılanmadan davanın reddine karar verildiği hususuna ilişkindir. Bu kapsamda başvurunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğu karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

31. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şekli adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil

yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

32. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme, bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bağlamda Anayasa'nın bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (*Vedat Benli*, B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

33. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak mahkeme kararlarının gerekçeli olması, adil yargılanma hakkının bir gereğidir. Derece mahkemelerince dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, uyumsuzlukla ilgili varılan sonuç, sonuca varılmasında kullanılan takdir yetkisinin sebepleri makul bir şekilde gerekçelendirilmek zorundadır. Bu gerekçelerin oluşturulmasında açık bir keyfîlik olmaması ve makul bir biçimde gerekçe gösterilmesi hâlinde adil yargılanma hakkının ihlalinden söz edilemez (*İbrahim Atas*, B. No: 2013/1235, 13/6/2013, § 23).

34. Makul gerekçe; davaya konu olay ve olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükümün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyacak, olay ve olgular ile hüküm arasındaki bağlantıyı gösterecek nitelikte olmalıdır. Zira tarafların o dava yönünden hukuk düzenince hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri için ortada usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükümün hangi nedenle o içerik ve kapsamda verildiğini gösteren, ifadeleri özenle seçilmiş ve kuşkuyla yer vermeyecek açıklıkta olan bir gerekçe bölümünün ve buna uyumlu hüküm fıkralarının bulunması zorunludur (*İbrahim Atas*, § 24).

35. Kararların gerekçeli olması, davanın taraflarının mahkeme kararının dayanağını öğrenerek mahkemelere ve genel olarak yargıya güven duymalarını sağladığı gibi tarafların kanun yoluna etkili başvuru yapmalarını mümkün hâle getiren en önemli faktörlerdendir. Gerekçesi bilinmeyen bir karara karşı gidilecek kanun yolunun etkin kullanılması mümkün olmayacağı gibi bahsedilen kanun yolunda yapılacak incelemenin de etkin olması beklenemez (*Vesim Parlak*, B. No: 2012/1034, 20/3/2014, § 34).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

36. Somut olayda işveren nezdinde 2013 yılından itibaren çalışmakta olan başvurucunun iş akdi 18/7/2016 tarihinde, hizmetine ihtiyaç duyulmadığı gerekçesi ile feshedilmiştir. Başvurucu, iş akdinin geçerli bir nedene dayanmadan feshedildiğini belirterek işveren aleyhine işe iade istemiyle dava açmış; yargılama sürecinde işveren Şirket başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisaklı olması nedeniyle hizmetine ihtiyaç duyulmadığını, iş akdinin şüphe feshi kapsamında sonlandırıldığını belirtmiştir.

37. Mahkeme, davanın reddine hükmederken Bölge Adliye Mahkemesi yargılama sürecinde alınan bilirkişi raporu doğrultusunda inceleme yaparak davanın kabulüne karar

vermiş; en nihayetinde Yargıtay, yaptığı temyiz incelemesi sonucunda "*FETÖ/PDY iltisakı kanaatine ilişkin eğitim kaydı olduğunun*" tespit edildiğinden bahisle davanın reddine karar vermiş ve bu karar kesinleşmiştir (bkz. §§ 15-17).

38. Şüpheli feshinin mahiyeti gereği ispatı beklenmese de -Yargıtay içtihadında da belirtildiği üzere- şüphelinin işçinin kişiliğinden kaynaklanması, bunun da ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekmektedir (bkz. §§ 22, 23). Aksi hâlde hukuk devletinin bir gereği olan hukuki güvenlik ilkesine aykırı bir şekilde keyfi uygulamaların gündeme gelmesi söz konusu olabilecektir.

39. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013). Bu noktada gerekçeli karar hakkı, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerinin tesisinde önemli bir araç konumundadır. Zira kişiler ancak gerekçeli karar vasıtasıyla somut olayın hukuk kuralları karşısında nasıl konumlandırıldığını öğrenebilmekte ve buna karşı etkili bir savunma geliştirme imkânı bulabilmektedir.

40. Derece mahkemelerince gerçekleştirilen araştırma ve incelemeler neticesinde tespit edilen hususların hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini temin edecek ve keyfi uygulamaların önüne geçecek şekilde -somut olayın özelliği dikkate alınarak- gerekçeli kararda ortaya konulması gerekmektedir. Bu kapsamda sadece şekli anlamda bir gerekçeli karar yeterli değildir, aynı zamanda makul olması şartı aranmaktadır. Makul gerekçeden anlaşılması gereken, mahkemelerce dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, uyumsuzlukla ilgili varılan sonucun, sonuca varılmasında kullanılan takdir yetkisinin sebeplerinin ortaya konulmasıdır (bkz. §§ 31-35).

41. Tüm bu açıklamalar karşısında şüpheli feshi gerekçesiyle iş akdinin sonlandırıldığı davalarda, özellikle işvereni fesih sonucuna götüren hususların aydınlatılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda şüpheli feshini doğuran durum veya olayın/vakianın -Yargıtay içtihadında da değinildiği gibi- doğrudan işçinin kişiliğinden kaynaklanması, millî güvenliği tehdit eden yapı veya oluşum ile işçi arasında güncel ve kişisel bir bağlantıyı ortaya koyabilecek nitelikte olması gerekmektedir. Yine bu noktada derece mahkemelerince söz konusu bağlantının nasıl kurulduğunun detaylı bir şekilde gerekçelendirilmesi keyfilikğin önüne geçilebilmesi adına önem arz etmektedir.

42. Somut olayda başvuru hakkında işvereni şüpheli feshine götüren olgu fesih bildiriminde "*hizmetine ihtiyaç duyulmama*" olarak izah edilmiştir. İşveren, yargılama sürecinin devamında darbe teşebbüsünün yaşandığı gece Şirketin darbeciler tarafından basıldığı hususunu hatırlatarak bunun akabinde personele yönelik inceleme yapma zorunluluğunun doğduğunu ifade etmiştir. Bu inceleme sırasında resmî makamlardan gelen şifahi bilgilerin, kurum içi ve dışı edinilen istihbari bilgiler ile sosyal çevre bilgisinin, işe alındıkları tarihteki referansların ve zaman içinde oluşan kanaat gibi unsurların gözönünde bulundurulduğunu belirten Şirket, başvuru da dâhil 51 kişinin iş akdine şüpheli feshi kapsamında son verildiğini ifade etmiştir.

43. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmış, bu nedenle 21/7/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hâl ilan edilmesine karar verilmiş ve olağanüstü hâl 19/7/2018 tarihinde -yeniden uzatılmayarak- son bulmuştur. Kamu makamları ve yargı organları -olgusal temellere dayanarak- bu teşebbüsün arkasında FETÖ/PDY'nin olduğunu değerlendirmiştir (darbe teşebbüsü ve arkasındaki yapılanmaya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. *Aydın Yavuz ve diğerleri* [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-25). Darbe teşebbüsü sırasında ve sonrasında ülke genelinde darbe girişimiyle bağlantılı ya da doğrudan darbe girişimiyle bağlantılı olmasa bile FETÖ/PDY'nin kamu kurumlarındaki örgütlenmesinin yanı sıra FETÖ/PDY ile irtibatlı olduğu değerlendirilen bazı ticari kuruluşlara, finans kuruluşlarına ve medya organlarına yönelik birtakım idari tedbirlerle başvurulmuştur (ayrıntılı bilgi için bkz. *Aydın Yavuz ve diğerleri*, §§ 34, 35).

44. Özel hukuk tüzel kişiliğini haiz işveren Şirketin bu kapsamda, özellikle darbe gecesi yaşanan olaylar üzerine personeline yönelik inceleme başlatması ve inceleme kriterleri makul görülmeyle birlikte ne hukuk yargılamasında ne de Başsavcılığa yaptığı ihbar ve ceza soruşturması sürecinde başvurucuya ilişkin somut bir tespit, bilgi yahut belge ortaya koymadığı görülmüştür. Nitekim ceza soruşturması sonucunda da çeşitli kurumlar ile yapılan yazışmalar ve araştırmalar neticesinde Başsavcılık, işveren Şirketin soyut iddialar içeren ihbarı dışında bir delile ulaşamadığı gerekçesiyle başvurucu yönünden kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

45. Öte yandan Yargıtay, yaptığı temyiz incelemesinde Başsavcılığın kovuşturmasına yer olmadığı kararına rağmen işveren tarafından gönderilen belgelerde "*eğitim kaydının*" bulunduğunu belirtmiş; fesih için yeterli şüphenin oluştuğunu ifade etmiştir. Buna mukabil gerekçeli kararda; eğitim kaydından kastın ne olduğu, başvurucunun örgüt ile irtibatının eğitim kaydı tespiti ile nasıl bağdaştırıldığı hususlarında herhangi bir değerlendirmeye yer vermemiştir.

46. Dava dosyasına gönderilen belgeler ve başvurucunun savunması incelendiğinde başvurucunun eğitim hayatına ilişkin olarak sadece 2004 yılında örgütle iltisaklı olduğu belirlenen özel bir liseden mezun olduğu tespit edilebilmiştir. Başvurucu; iş akdi feshedilmeden on iki yıl öncesinde öğretmenlerinin tavsiyesi üzerine eğitim aldığı okul nedeniyle örgütle iltisaklı olduğu tespitinin yapılamayacağını, nitekim devam eden eğitim hayatında örgütle temas kurmadığını, okullarına gitmediğini, yurtlarında ya da evlerinde kalmadığını ileri sürmüştür.

47. Sonuca varmadan önce belirtmek gerekir ki derece mahkemeleri, kendisine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değildir. Ancak ileri sürülen iddialardan biri kabul edildiğinde davanın sonucuna etkili olması hâlinde mahkeme bu hususa belirli ve açık bir yanıt vermek zorunda olabilir (*Yasemin Ekşi*, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56).

48. Başvuruya konu olaya ilişkin yukarıda yapılan tüm incelemeler neticesinde -ilgili mevzuat, Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi içtihadı da dikkate alındığında- başvurucunun iddia ve itirazlarının yargılamanın esasına temas eden ve davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğunu söylemek mümkündür. Bu kapsamda derece mahkemelerinden beklenen; başvurucu ile FETÖ/PDY arasındaki bağlantıyı gösteren somut, kişisel ve güncel sebepleri gerekçeli kararda ayrıntılı bir şekilde ortaya koyması, kendisini davanın reddi sonucuna götüren sebepleri net bir şekilde karara yansıtmasıdır.

49. Dolayısıyla gerekçeli kararda, işveren yönünden başvuru ile aralarındaki güven ilişkisinin sarsılmasına neden olan olay ve olgulara dair yeterli inceleme ve araştırmanın yapılmadığı, başvurunun yargılamanın esasına tesir eder nitelikteki iddia ve itirazlarının incelenmediği, bu iddiaların karşılanmadığı görülmüştür. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

50. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

51. Başvurucu ayrıca haksız fesih işlemi nedeniyle masumiyet karinesinin, çalışma hakkı ile suç ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddialarına ilişkin olarak kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

52. Başvurucu; ihlalin tespiti, yargılamanın yenilenmesi ve tazminat talebinde bulunmuştur.

53. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğ.leri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 33. İş Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

54. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

55. Dosyalardaki belgeden tespit edilen 294,70 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.194,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 33. İş Mahkemesine (E.2016/1037, K.2017/157) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 294,70 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.194,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödememin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/12/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.